

Warszawa, 20 kwietnia 2021 r.

B-BK-547-14/21

**Pan
Krzysztof Saczka
Główny Inspektor Sanitarny**

**ul. Targowa 65
03-729 Warszawa**

Stanowiu Panie Ministrze

Odpowiadając na pismo o numerze HŚ.BW.552.2.118.2021.KP z dnia 7 kwietnia 2021 r. w sprawie warunków uruchomienia fontann, instalacji wodnych typu „dry-plaza” i tężni oraz powiązanego tematycznie zapytania Wydziału Ochrony Środowiska dla Dzielnicy Białołęka Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, dotyczącego planowanego uruchomienia wodnego placu zabaw dla dzieci, wyposażonego w atrakcje wytwarzające aerozol wodny Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny uprzejmie informuje, że podtrzymuje w tej sprawie swoje wcześniejsze stanowisko, przedstawione w piśmie numer B-BK-547-62/20 z dnia 4 maja 2020 r. Zgodnie z nim, zagrożenie transmisją SARS-CoV-2 wśród odwiedzających powyższe obiekty wiąże się przede wszystkim z bezpośrednim kontaktem z dużą liczbą osób podczas przebywania w tłumnie uczęszczanych miejscach, w których nie jest możliwe zachowanie dystansu społecznego oraz z ułatwioną w tych warunkach inhalacją cząstek wirusa odkrztuszanych w mikrokroplach wydzieliny dróg oddechowych przez osoby zakażone i przenikających w tej formie do powietrza w trakcie kaszlu, odkrztuszania, kichania, ale także rozmowy, krzyku, śmiechu, śpiewu. Woda wykorzystywana w powyższych obiektach do celów rekreacyjnych, poddawana uzdatnianiu i dezynfekcji, nie stanowi natomiast medium przyczyniającego się do transmisji zakażeń.

SARS-CoV-2 cechuje się znaczną podatnością na działanie dezynfekcyjne chloru (podchlorynu sodu) – substancji najczęściej używanej do dezynfekcji wody przeznaczonej do spożycia i wody na pływalniach (3). Stosowane w zwykłych warunkach standardowe dawki chloru są wystarczające do eliminacji SARS-CoV-2, w związku z czym nie zachodzi potrzeba zwiększenia dozowania środka dezynfekcyjnego. Obiekty rekreacji wodnej

Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny
ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa, Polska

Tel: +48 22 54 21 400, +48 22 54 21 200, fax: +48 22 849 74 84

www.pzh.gov.pl, e-mail: pzh@pzh.gov.pl

Regon: 000288461, NIP: 525-000-87-32, PL 93 1130 1017 0080 1180 2020 0001 (SWIFT: GOSKPLPW)

będące elementami infrastruktury miejskiej, w tym poidelka, fontanny i wodne place zabaw zasilane są wodą z sieci wodociągowej, podlegającej stałej dezynfekcji.

Szczególne warunki użytkowania dotyczą natomiast urządzeń i atrakcji wytwarzających aerozol wodny, takich jak na wymienionym w zapytaniu wodnym placu zabaw. Wiąże się z nimi inne istotne zagrożenie dla zdrowia ludzi, jakie może stwarzać kolonizacja instalacji wodnej przez bakterie z rodzaju *Legionella*. Bakterie te, przenikając do aerozolu wodnego ulegają inhalacji, mogąc powodować u osób narażonych zapalenie płuc o ciężkim klinicznie przebiegu, określane mianem legionelozy płucnej. Przeciwdziałanie temu powikłaniu wymaga utrzymywania w wodzie w powyższych urządzeniach stężenia wolnego chloru na poziomie wyższym niż w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wodzie w nieckach basenowych (w odniesieniu do tego rodzaju obiektów na pływalniach - min. 0,7 mg/l (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016)). Stanowi to dodatkowe zabezpieczenie przed transmisją SARS-CoV-2 wśród użytkowników obiektu.

Zgodnie z opinią Center for Disease Control z lutego bieżącego roku, w dotychczasowych obserwacjach obejmujących czas od początku pandemii nie stwierdzono przypadków zachorowań na COVID-19, które byłyby wynikiem transmisji wirusa poprzez wodę wykorzystywaną do celów rekreacyjnych (1). Dotyczy to zarówno poddawanej dezynfekcji wody na pływalniach i w parkach wodnych, jak i wód powierzchniowych w środowisku naturalnym, wykorzystywanych do kąpieli, pływania i sportów wodnych (1). Kąpieliska w środowisku naturalnym budziły w tym zakresie większe obawy z uwagi na wykrycie w ściekach odprowadzanych do wód fragmentów RNA SARS-CoV-2, panuje jednak opinia, że najprawdopodobniej nie mają one zdolności infekcyjnej (4). W badaniu przeprowadzonym niedawno w Izraelu wyizolowano fragmenty RNA SARS-CoV-2 w próbkach pobranych z placów zabaw (2 próbki z 43 pobranych, 4,6%) i fontann wodnych na komunalnych terenach rekreacyjnych (1 z 25 próbek, 4%) (2). Brak danych co do praktycznego znaczenia tego faktu, badanie ukierunkowane było bowiem na wykrywanie fragmentów RNA wirusa, które nie mają zdolności infekcyjnej. Wskazuje to jednak na potrzebę zachowania ostrożności podczas korzystania z powyższych obiektów rekreacyjnych. Zwraca uwagę fakt, że wszystkie dodatnie próbki pobrane były w miejscach zacienionych, podczas gdy wyniki badania próbek pobranych z miejsc nasłonecznionych były negatywne.

W opinii Instytutu podstawowe warunki bezpiecznego korzystania z wymienionych w zapytaniu obiektów rekreacji wodnej w dobie pandemii COVID-19 obejmują następujące kwestie:

- decyzja o otwarciu powyższych obiektów rekreacyjnych powinna być podjęta po wnikliwym rozpatrzeniu aktualnej sytuacji epidemiologicznej, zarówno lokalnej, jak i w skali kraju i jej przewidywanego rozwoju. Należy przy tym uwzględnić fakt, że w

przestrzeni zewnętrznej poza budynkami ryzyko zakażenia jest mniejsze, o ile możliwe jest zachowanie dystansu społecznego,

- stan techniczny urządzeń wodnych nie może budzić zastrzeżeń,
- niepożądane jest rozmieszczanie wokół powyższych obiektów rekreacji wodnej miejsc do siedzenia – ławek, postumentów, murków, zachęcających odwiedzających do gromadzenia się w znacznych liczebnie grupach i przełamywania dystansu społecznego,
- należy przypominać odwiedzającym, aby:
 - rezygnowali z odwiedzania powyższych obiektów w razie złego samopoczucia i klinicznych objawów infekcji,
 - unikali przebywania w miejscach zatłoczonych, gdy wokół atrakcji wodnych gromadzi się duża liczba osób, nie zachowujących niezbędnego dystansu,
 - zachowywali dystans społeczny i minimalną odległość 1,5 m. od osób spoza własnego gospodarstwa domowego,
 - zasłaniali usta i nos przy użyciu maseczki, która nie powinna ulegać zawilgoceniu ani zamoczeniu. Nie dotyczy to dzieci korzystających z atrakcji na wodnym placu zabaw.

Jednocześnie należy zachęcać i wskazywać na potrzebę zaszczepienia się przeciwko COVID-19. Zalecenia dotyczące udostępniania powyższych obiektów rekreacyjnych i związane z tym środki ostrożności wymagają dostosowania do zmieniającej się sytuacji epidemiologicznej, która powinna podlegać systematycznej analizie.

Piśmiennictwo

1. Center for Disease Control: Guidance for public pools, hot tubs and water playgrounds. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/parks-rec/aquatic-venues.html>.
2. Kozer E., Rinott E, Kozer G, Bar-Haim A, Benveniste-Levkovitz P, Klainer H, Perl S, Youngster I: Presence of SARS-CoV-2 RNA on playground surfaces and water fountains. *Epidemiol Infect*, 2021, 149, :e67, doi: 10.1017/S09502688210000546.
3. WHO: Cleaning and disinfection of environmental surfaces in the context of COVID-19. 15 May 2020. <https://www.who.int/publications/i/item/cleaning-and-disinfection-of-environmental-surfaces-in-the-context-of-covid-19>.
4. WHO Expert consultation on public health needs related to surveillance of SARS-CoV-2 in wastewater. Summary report. 30 November 2020, <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/339487/WHO-EURO-2021-1965-41716-57097-eng.pdf>.

ZASTĘPCA DYREKTORA
ds. Bezpieczeństwa Epidemiologicznego i Środowiskowego
w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego
- Państwowym Zakładzie Higieny

Dr hab. n. med. Rafał Gierczyński

